

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту історії, права
та міжнародних відносин

Ю.В. Подрез Ю.В. Подрез

«02» вересня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МОДЕРНА ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ**

**Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальність 032 Історія та археологія
Освітньо-професійна програма Історія та археологія**

**Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Мова навчання українська**

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права та
міжнародних відносин
«02» вересня 2024 р.

Голова Моцак С.І., кандидат
педагогічних наук, доцент

С.І. Моцак

Суми – 2024

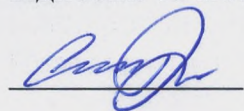
Розробник:

Сокирська В.В., доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін
Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Моцак С.І., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів - 10		Обов’язкова
		Рік підготовки:
		3-й
		Семестр
5–6-й		
Лекції		
48 год.		
Практичні, семінарські		
60 год.		
Лабораторні		
-		
Самостійна робота		
188 год.		
Консультації		
4 год.		
Форма контролю: 5-й семестр – екзамен 6-й семестр – екзамен		
Загальна кількість годин – 300		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Модерна історія країн Європи та Америки» є фундаментальною дисципліною, яка входить до циклу професійних навчальних курсів і спрямована на підготовку бакалавра до особливостей здійснення професійної діяльності за спеціальністю. Дисципліна знайомить з основними подіями в історії ключових держав Західної Європи та Америки впродовж XVI – початку XX ст., з провідними тенденціями їхнього розвитку і чинниками, що їх обумовили; ставить ці держави у контекст глобальної історії, визначає їхню роль і місце в ній. В основу курсу покладено хронологічний принцип, який у поєднанні з проблемно-країнознавчим викладом дає можливість простежити закономірності історичного процесу й особливості розвитку окремих країн.

Метою навчальної дисципліни «Модерна історія країн Європи та Америки» є формування у студентів уявлення про цивілізаційний фундамент західних та американських суспільств, їх орієнтацію, систему цінностей, пріоритети, структури; розкриття змісту політичних, економічних, суспільних і культурних процесів у провідних державах Західної Європи та Америки в період XVI ст. – 1918 р., їхньої ролі у світовому історичному процесі цього періоду.

Навчальна дисципліна «Модерна історія країн Європи та Америки» входить до переліку обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми (цикл професійної підготовки).

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності**:

ІК 1. Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі історії та археології або у процесі навчання, здійснювати аналіз історичних явищ і подій, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей**:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначених освітньо-професійною програмою **професійних компетентностей**:

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

- СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.
- СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
- СК 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).
- СК 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.
- СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.
- СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
- СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.
- СК 13. Здатність аналізувати події і процеси національної історії у загальноєвропейському та загальносвітовому контекстах.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна спирається на вивчення таких навчальних курсів, як «Історія античності», «Історія середніх віків та раннього нового часу». Знання, отримані в результаті вивчення курсу «Модерна історія країн Європи та Америки» можуть бути використані під час вивчення дисциплін: «Новітня історія України», «Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки». «Історія Центральної та Східної Європи», а також при написанні курсової роботи з історії.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 15. Аналізувати та пояснювати суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів

V семестр

Поточний контроль															Разом	Сум
ЗМ 1			ЗМ 2		ЗМ 3			ЗМ 4			ЗМ 5					
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15		100
Поточний контроль																
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	60	
Контроль самостійної роботи																
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	
Екзамен															25	

VI семестр

Поточний контроль															Разом	Сума
ЗМ 6		ЗМ 7				ЗМ 8					ЗМ 9					
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15		100
Поточний контроль																
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	60	
Контроль самостійної роботи																
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	
Екзамен															25	

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження шляхом поточного та підсумкового контролю. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, участі у семінарах, виконання тестових завдань та виконання інших видів самостійної роботи.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- у V семестрі:

- **60 балів:** участь у *семінарах* – підготовка аналітичних звітів та доповідей, презентація їх результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань, виконання завдань тестового контролю.

- **15 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка рефератів, есе тощо;

Результат підсумкового контролю (екзамен) оцінюється максимум

у **25 балів**

Разом – **100 балів**.

- у VI семестрі:

- **60 балів:** участь у *семінарах* – підготовка аналітичних звітів та доповідей, презентація їх результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань, виконання завдань тестового контролю.

- **15 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка рефератів, есе тощо;

Результат підсумкового контролю (екзамен) оцінюється максимум

у **25 балів**

Разом – **100 балів**.

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями:

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
4	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; виконує всі завдання, може правильно визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу; висловлює і обґрунтовує власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на системному знанні теоретичних положень і дипломатичної практики. Під час заняття продемонстрована активність та ініціативність.
3	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає та правильно інтерпретує дипломатичні явища та процеси; виконує всі завдання, може правильно визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу; висловлює і обґрунтовує власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на системному знанні теоретичних положень та окремих прикладах з дипломатичної практики. Під час заняття продемонстрована активність та ініціативність.
2	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає та в цілому правильно інтерпретує дипломатичні події та процеси; виконує завдання, однак допускає неточності; може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу; висловлює власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на положеннях підручників і навчальних посібників з «Історії світової дипломатії».
1	Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не відповідає на питання, що винесені на розгляд, з труднощами виконує завдання, допускаючи змістовні помилки, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття.
0	Відсутність на занятті

4.2 Критерії оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студента для підсумкового контролю з дисципліни (екзамен)

Бали	Рівень	Оцінка	Критерії оцінювання
------	--------	--------	---------------------

21–25	A	Відмінно	Оцінка виставляється за правильну, ґрунтовну та повну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, творче висвітлення проблем
16–20	B	Добре	Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем
11–15	C		Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, наведення з певною допомогою викладача адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем
6–10	D	Задовільно	Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка проте відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу
1–5	E		Оцінка виставляється за правильну в основному відповідь, яка містить певні негрубі помилки, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу
0	FX	Незадовільно	Оцінка виставляється за неправильну, неповну відповідь, відсутність міцних знань з питань курсу

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному

Перезарахування результатів здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених освітньою програмою.

Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені цією робочою програмою.

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни «Модерна історія країн Європи та Америки» можуть бути:

- *усний контроль*. Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;

- *письмовий контроль*. Здійснюється за допомогою письмових робіт, які можуть бути короткочасними (15-20 хв.) і протягом усього заняття. Письмовий контроль відрізняється також глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);

- *тестовий контроль*. Тести – спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь.

- *підготовка доповідей, есе, презентацій*. Цей вид контролю передбачає виконання здобувачами вищої освіти різних форм завдань.

Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності, розумінню здобувачами вищої освіти значення академічної доброчесності та наслідків недотримання її постулатів.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

V семестр

1. Поняття «Модерна історія». Історичний зміст нового часу.
2. Періодизація Нової історії.
3. Актуальність нового часу в історії людства.
4. Політична карта Європи та міжнародна ситуація на середину XVII ст.
5. Період підйому мануфактурного виробництва та рівень розвитку продуктивних сил.
6. Соціальні процеси у XVII – XVIII ст. та формування націй.
7. Виникнення (генезис) абсолютизму. Загальна характеристика абсолютизму.
8. Поняття і суть революції. Проблематика ранніх буржуазних революцій.
9. Соціально-економічні та політичні передумови Англійської революції XVII ст.
10. Пуританізм як ідеологія опозиції феодально-абсолютистському ладу.
11. Англійський абсолютизм за перших королів із династії Стюартів.
12. Початок революції в Англії середини XVII ст. Перша громадянська війна.
13. Друга громадянська війна. ІнDEPENDентська буржуазно-дворянська республіка в Англії.
14. Протекторат Олівера Кромвеля та його режим.
15. Реставрація Стюартів. Внутрішня та зовнішня політика.

16. «Славна революція» 1688 р. «Білль про права».
17. Історичне значення Англійської революції XVII ст.
18. Формування конституційної монархії в Англії як форми державної влади.
19. Виникнення системи двох політичних партій в Англії.
20. Промислова революція в Англії.
21. Політична криза в Англії в другій половині XVIII ст.
22. Індіанці на початку англійської колонізації.
23. Заснування перших англійських колоній у Північній Америці та їх соціально-економічний розвиток у XVII – XVIII ст.
24. Політичний устрій англійських колоній у Північній Америці на середину XVIII ст.
25. Особливості Війни за незалежність як Першої американської революції.
26. Проголошення незалежності. «Декларація незалежності».
27. Конституція 1787 р. Білль про права.
28. Основні підсумки та історичне значення Американської революції.
29. Процес завоювання іспанськими конкістадорами Південної і Центральної Америки.
30. Особливості соціально-економічного розвитку іспанських і португальських колоній в Америці.
31. Початок кризи іспанської колоніальної системи в середині XVIII ст. Реформи колоніального правління.
32. Тимчасова криза абсолютизму у Франції середини XVII ст. Фронда.
33. Соціально-економічне становище Франції на рубежі XVII – XVIII ст. Ж.-Б. Кольбер та А. Тюрго.
34. Революційна ситуація у Франції в другій половині XVIII ст.
35. Початок революції у Франції. «Декларація прав людини і громадянина».
36. Встановлення республіки у Франції. Правління жирондистів та їх падіння.
37. Встановлення якобінської диктатури у Франції та її падіння.
38. Термідоріанський режим у Франції.
39. Режим Директорії. Зовнішня політика і війни Франції в 1796 – 1799 рр.
40. Історичне значення та наслідки Французької революції XVIII ст.
41. Іспанська держава в другій половині XVII – на початку XVIII ст.
42. Соціально-економічний та політичний розвиток Португалії в другій половині XVII – на початку XVIII ст. Реформи Помбала.
43. Соціально-економічний та політичний розвиток Італії в другій половині XVII – на початку XVIII ст. Реформи «освіченого абсолютизму».
44. Соціально-економічний та політичний розвиток Німеччини після Вестфальського миру.
45. Володіння Габсбургів в середині XVII ст.
46. Соціально-економічний та політичний розвиток Австрійської імперії в другій половині XVII – на початку XVIII ст.
47. Державний лад та соціально-економічний розвиток Швеції в другій половині XVII – на початку XVIII ст.
48. Державний лад та соціально-економічний розвиток Данії і Норвегії в другій половині XVII – на початку XVIII ст.
49. Греція в XVII – XVIII ст.
50. Албанія в XVII – XVIII ст.

51. Валаське і молдавське князівства в XVII – XVIII ст.
52. Основні проблеми міжнародних відносин в другій половині XVII – XVIII ст.
53. Міжнародні відносини на початку XVII ст. Війна за «Іспанську спадщину».
54. Північна війна 1700–1721 рр.
55. Перегрупування держав в середині XVIII ст. Наслідки Семилітньої війни 1756 – 1763 рр. в Європі і колоніях.
56. Іспано-португальська колоніальна система XVII – XVIII ст.
57. Колоніальні завоювання Голландії і складання голландської колоніальної системи.
58. Складання французької колоніальної системи.
59. Встановлення військової диктатури Наполеона Бонапарта. Конституція 1799 р.
60. Політичний та соціально-економічний розвиток Франції у роки консульства та Першої імперії.
61. Наполеонівські війни.
62. Напад Наполеона на Росію. Криза і падіння імперії.
63. Вплив наполеонівських війн на розвиток національно-визвольної боротьби європейських держав.
64. Віденський конгрес та система міжнародних договорів.
65. «Священний союз»: мета створення та діяльність.
66. Франція у 1815 – 1847 рр.: особливості політичного та соціально-економічного розвитку.
67. Англія у 1815 – 1847 рр.: особливості політичного та соціально-економічного розвитку.
68. Австрійська імперія у 1815 – 1847 рр.: особливості політичного та соціально-економічного розвитку.
69. Німеччина у 1815 – 1847 рр.: особливості політичного та соціально-економічного розвитку.
70. Італія у 1815 – 1847 рр.: особливості політичного та соціально-економічного розвитку.
71. Революція 1848 – 1849 рр. у Франції: причини, перебіг подій, наслідки та значення.
72. Революція 1848 – 1849 рр. в Німеччині: причини, перебіг подій, наслідки та значення.
73. Революція 1848 – 1849 рр. в Австрії: причини, перебіг подій, наслідки та значення.
74. Революція 1848 – 1849 рр. в Італії: причини, перебіг подій, наслідки та значення.

VI семестр

75. Соціально-економічний та політичний розвиток Англії в середині XIX ст.
76. Соціально-економічний та політичний розвиток Франції в роки Другої імперії.
77. Зовнішня політика Другої імперії.
78. Соціально-економічний розвиток Італії в середині XIX ст.
79. Утворення єдиного Італійського королівства.
80. Соціально-економічний розвиток Німеччини в середині XIX ст. «Пруський» шлях розвитку капіталізму в сільському господарстві.
81. Об'єднання Німеччини в другій половині XIX ст.
82. Франко-пруська війна і створення Німецької імперії.
83. Соціально-економічний розвиток Австрійської імперії в середині XIX ст.
84. Державна криза 1859 – 1867 рр. в Австрійській імперії й підписання австро-угорської угоди.

85. Соціально-економічний розвиток та політична ситуація в Іспанії в XIX ст.
86. Соціально-економічний розвиток та політична ситуація в Португалії в XIX ст.
87. Соціально-економічний та політичний розвиток Бельгії в XVII - XIX ст.
88. Соціально-економічний та політичний розвиток Голландії в XVII - XIX ст.
89. Соціально-економічний та політичний розвиток Швейцарії в XVII - XIX ст.
90. Соціально-економічний та політичний розвиток Скандинавських країн в XVII - XIX ст.
91. Соціально-економічний розвиток та політичне становище Албанії, Греції та Валаського і Молдавського князівств у XVII – XVIII ст..
92. Повстання 30-40-х рр.. XIX ст. в Албанії і початок її національного відродження.
93. Грецька національно-визвольна революція і утворення самостійної держави.
94. Період національного відродження в Дунайських князівствах. Утворення Румунії.
95. Соціально-економічний розвиток США наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.
96. Політичний розвиток США наприкінці XVIII – першій половині XIX ст. Консолідація американської нації.
97. Зовнішня політика США в кінці XVIII – першій половині XIX ст.
98. Аболіціоністський рух напередодні громадянської війни в США.
99. Революційна ситуація і виборча кампанія 1860 р. в США.
100. Громадянська війна в США.
101. Реконструкція Півдня в США та її наслідки.
102. Соціально-економічний розвиток та політичне становище в іспанських колоніях XIX ст.
103. Війни за незалежність в Латинській Америці. Утворення незалежних держав.
104. Особливості розвитку країн Латинської Америки в середині та другій половині XIX ст.
105. Соціально-економічний та політичний розвиток Канади в XVII – XVIII ст.
106. Соціально-економічний та політичний розвиток Канади в XIX ст.
107. Політичний та соціально-економічний розвиток Франції в останній третині XIX ст. Конституція 1875 р.
108. Особливості розвитку Франції на початку XX ст.
109. Соціально-економічний та політичний розвиток Німеччини в другій половині XIX ст.
110. Соціально-економічний та політичний розвиток Великобританії в другій половині XIX ст.
111. Соціально-економічний та політичний розвиток Італії в другій половині XIX ст.
112. Соціально-економічний та політичний розвиток США в останній третині XIX – на початку XX ст.
113. Передумови виникнення та джерела марксизму.
114. Причини створення та діяльність Інтернаціоналу.
115. Формування військово-політичних блоків другої половини XIX ст. в Європі. Утворення Троїстого союзу.
116. Локальні війни на межі XIX – XX ст.
117. Утворення Антанти.
118. Геополітичні плани країн Європи у Першій світовій війні.
119. Початок Першої світової війни. Воєнні дії 1914 р.

- 120. Воєнні дії у 1915 – 1916 рр.
- 121. Становище на фронтах Першої світової війни у 1917 – 1918 рр.
- 122. Завершення Першої світової війни та її наслідки для країн Європи та Америки.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Модерна історія країн Європи та Америки» складається з 9 змістових модулів, які в цілому висвітлюють політичний та соціально-економічний розвиток країн Європи та Америки, а також особливості міжнародних відносин XVII – початку XX ст.

Змістовий модуль 1. Основні тенденції суспільного розвитку країн Європи та Америки у XVII – на початку XX ст.

Змістовий модуль 2. Англія у XVII – XVIII ст.

Змістовий модуль 3. Північна та Латинська Америка у XVII – XVIII ст.

Змістовий модуль 4. Феодально-абсолютистський лад в країнах Європи та Америки в другій половині XVII – XVIII ст.

Змістовий модуль 5. Європа в кінці XVIII – першій половині XIX ст.

Змістовий модуль 6. Країни Європи у період формування ідустріальної економічної системи.

Змістовий модуль 7. Країни Північної та Латинської Америки в кінці XVIII – XIX ст.

Змістовий модуль 8. Індустріально-розвинені країни світу в кінці XIX – на початку XX ст.

Змістовий модуль 9. Світ на межі тисячоліть. Перша світова війна.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Змістові модулі

V семестр

КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ В XVII – СЕРЕДИНІ XIX СТ.

Змістовий модуль 1

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ У XVII – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Модерна історія країн Європи та Америки»

Коріння західної цивілізації. Предмет і завдання курсу нової історії. Виникнення поняття «Модерна історія». Історичний зміст часу Модерну. Дискусія про хронологічні рамки і періодизацію Нової історії. Формацийний і цивілізаційний підходи до історії періоду Модерну. Предмет, методи, принципи і функції вивчення історичного матеріалу. Проблеми періодизації за такими критеріями: зрушення у розвитку продуктивних сил,

завершення промислової революції, поява нових галузей промисловості, еволюція сільського господарства, перехід у виробничих відносинах від вільної конкуренції до монополістичних об'єднань; еволюція форм державності, поява на внутрішній арені нових соціальних сил, розвиток демократії; формування колоніальної системи, нова фаза розвитку міжнародних відносин; культурний прогрес як розвиток духовних потенцій особистості і суспільства в цілому.

Основні напрямки історіографії та джерельна база. Основні джерела курсу, узагальнюючі праці, підручники та навчальні посібники до вивчення курсу. Історія країн Європи та Америки в історіографії.

Тема 2. Країни Європи та Америки у XVII – XVIII століттях

Політична карта Європи та міжнародна обстановка на середину XVII століття. Становлення і генезис абсолютних монархій. Специфіка європейських абсолютних монархій.

Стан продуктивних сил економічно розвинених країн Західної Європи. Рівень розвитку продуктивних сил на американському континенті. Колонії європейських країн в Америці.

Історичні передумови процесу модернізації європейського суспільства. Доіндустріальний ріст країн Заходу: фактори, темпи, динаміка. Епоха мануфактурного капіталізму в Європі. Економічне зростання провідних країн Заходу в період промислового перевороту. Соціальні наслідки промислового перевороту. Регіональні особливості формування індустріальної економічної системи.

Епоха Відродження – світоглядна революція на порозі Нового часу. Ренесансна західноєвропейська культура. Політична теорія Н. Макіавеллі. Соціальні утопії епохи Відродження. Реформація і Контрреформація: рух за духовне оновлення християнського суспільства. Наукова революція XVII ст. Школа природного права і соціально-політична ідеологія в епоху становлення абсолютизму. Художня культура XVII ст. Епоха Просвітництва. Англійська суспільна думка XVIII ст. Просвітницький рух в Шотландії. Французьке Просвітництво. Американське Просвітництво. Італійське Просвітництво. Просвітницький рух в Іспанії. Німецьке Просвітництво. Наукові відкриття XVIII ст. Художня культура епохи Просвітництва.

Змістовий модуль 2

АНГЛІЯ У XVII – XVIII СТ.

Тема 3. Англійська революція XVII століття

Соціально-економічні передумови революції. Промисловість і торгівля. Сільське господарство й аграрні відносини. Зміни у соціальній структурі населення. Формування буржуазії. Нове дворянство.

Пуританізм як ідеологія опозиції феодально-абсолютистському ладу.

Англійський абсолютизм за перших королів із династії Стюартів. «Петиція про права» (1628 р.). Безпарламентське правління Карла I.

Початковий період революції. «Велика ремонстрація».

Перша громадянська війна. Пресвітеріани та індепенденти. О. Кромвель і реформа парламентської армії. Поразки роялістів під Мартон-Муром і Нейзбі. Законодавство Довгого парламенту (1642 – 1646 рр.). Аграрне питання під час революції. Левелери і

Джон Лільберн. Боротьба між армією і парламентом. Армійська конференція у Петні. «Народна угода».

Друга громадянська війна. «Прайдова чистка» парламенту і страта короля. Ідепедентська республіка. Придушення левелерського руху. Дигери та Джон Уїнстенлі. Завоювання Ірландії. Приєднання Шотландії до Англії. Навігаційний акт. Англо-голландська війна. Криза індепедентської республіки. Протекторат О. Кромвеля.

Друга республіка. Реставрація Стюартів. Внутрішня політика Карла II. Закон 1679 р. («Habeas corpus Akt»). Парламентська опозиція. «Славна революція» 1688 р. «Білль про права».

Історичне значення Англійської революції XVII ст. Основні напрямки вивчення Англійської революції XVII ст. в історіографії.

Тема 4. Англія у XVIII ст. Промислова революція

Формування конституційної монархії як форми державної влади. «Акт про престолонаслідування» і формування конституційної монархії. Виникнення системи двох політичних партій.

Соціально-економічний розвиток у першій половині XVIII ст. Мануфактурне виробництво. Монополізація зовнішньої торгівлі. Огороджування. Політика протекціонізму. Система державного боргу. Пограбування колоній.

Участь Англії у війні за іспанську спадщину. Утрехтський мир. Англія у війні за австрійську спадщину. Семилітня війна. Паризький мирний договір.

Завершення аграрної революції у другій половині XVIII ст. Еволюція соціальної структури сільського населення. Початок промислового перевороту. Економічні та соціальні наслідки промислової революції. Економічне вчення А. Сміта.

Політична та ідеологічна боротьба у другій половині XVII ст. «Справа Уїлкса». Проекти політичних реформ.

Англійська культура у XVII – XVIII ст. Розвиток науки. Фізика і хімія. І. Ньютон. Р. Бойль. Дж. Прістлі. Розвиток техніки. Філософська думка. Просвітницькі ідеї в англійській літературі. Д. Дефо. Дж. Світ. С. Річардсон. Г. Фівльдінг. Література синтементалізму. Англійський театр. Образотворче мистецтво. Живопис. В. Хогард. Дж. Рейнольдс. Т. Гейнсборо. Класицизм в архітектурі. К. Рен. Ландшафтні парки. У. Чемберс. Творчість братів Адамсів.

Змістовий модуль 3

ПІВНІЧНА ТА ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА У XVII – XVIII СТ.

Тема 5. Північноамериканські колонії Англії у XVII – XVIII століттях

Індіанці до початку англійської колонізації. Заснування перших англійських колоній у Північній Америці та їх соціально-економічний розвиток у XVII – першій половині XVIII ст. Розвиток плантаційного господарства на Півдні та фермерського на Півночі. Промислове виробництво. Торгівельні відносини між колонією та метрополією. Населення колоній та соціально-класові відносини. Формування американської нації.

Політичний розвиток колоній. Зростання опозиційних настроїв. Ідеологія американського Просвітництва. Б. Франклін. Т. Джефферсон. Т. Пейн.

Зіткнення інтересів метрополії та колоній у 60-х роках XVIII ст. «Гербовий закон». Наростання руху опору в колоніях. Організація «Сини свободи». Кампанія бойкоту англійських товарів. Роялісти й опозиція. Фермерський рух у 60-х – на початку 70-х років XVIII ст. Створення Комітетів зв'язку. Діяльність С. Адамса. «Бостонське чаювання».

Тема 6. Війна Північноамериканських колоній Англії за незалежність і утворення США

Перший континентальний конгрес. «Декларація прав». Початок війни за незалежність. Другий Континентальний конгрес та «Декларація незалежності». Формування нової влади.

Хід військових дій у 1776–1777 рр. Капітуляція англійських військ біля Саратоги. Дж. Вашингтон. Міжнародне становище і дипломатія США. Франко-американський союз. Позиція Росії. Вирішальні перемоги американської армії. Версальський мир 1783 р.

Наслідки війни за незалежність. Економічні труднощі. Зростання масового незадоволення. Повстання Шейса. Нова федеральна конституція. Боротьба навколо її ратифікації. «Білль про права» 1791 р.

Історичне значення визвольної війни Північноамериканських колоній Англії (Перша американська революція) і утворення США. Історіографія початкової історії США та Війни за незалежність.

Тема 7. Латинська Америка в другій половині XVII – XVIII століттях

Процес завоювання іспанськими конкістадорами Південної і Центральної Америки. Колоніальний режим. Особливості соціально-економічного розвитку іспанських і португальських колоній в Америці. Початок кризи іспанської колоніальної системи в середині XVIII ст. Реформи колоніального управління. Визвольні революції в іспанських колоніях Америки.

Змістовий модуль 4 ФЕОДАЛЬНО-АБСОЛЮТИСТСЬКИЙ ЛАД В КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVII – XVIII СТОЛІТТЯХ

Тема 8. Абсолютна монархія у Франції у другій половині XVII – 80-х роках XVIII століття

Тимчасова криза абсолютизму в середині XVII ст. Фронда. Необмежена монархія за Людовика XIV. Кольбер і «кольбертизм». Скасування Нантського едикту. Селянські повстання.

Французькі завоювання у 50 80-х роках XVII ст. Поразка Франції у війні за Іспанську спадщину. Участь Франції у Семилітній війні.

Французький абсолютизм за Людовика XV. Крах реформаторської діяльності А.-Р.Ж. Тюрго – міністра фінансів Людовика XVI. Зростання промисловості і торгівлі. Розвиток сільського господарства і аграрних відносин у XVIII ст. (1789 р.). Сеньйоральна експлуатація й опір їй з боку сільської громади. Державний податковий гніт. Посилення соціальної напруженості.

Формування ідеології французького Просвітництва. Ш.-Л. Монтеск'є і А. Вольтер. Фізіократи. Ф. Кене і його вчення. Французький матеріалізм. «Енциклопедія». Ж.-Ж. Руссо і Г.Б. Маблі. Утопічний комунізм. Месьє і Морелі.

Останнє десятиліття Старого порядку.

Тема 9. Французька революція XVIII століття

Відкриття Генеральних штатів і перетворення їх у Національні Установчі збори. Початок революції. Падіння Бастилії. «Декларація прав людини і громадянина». Події 5 – 6 жовтня 1789 р. Політичні угруповання в Установчих зборах. Мірабо. Лафайєт. Робесп'єр. Революційні клуби. Марат і його газета «Друг народу». Законодавство Установчих зборів. Конституція 1791 р. Спроба втечі короля. Розгортання республіканського руху.

Відгуки на події у Франції в європейських країнах. Формування коаліції європейських монархій проти революційної Франції.

Законодавчі збори. Фельяни і жирондисти. Політична нестабільність у країні.

Початок революційних воєн. Рух національних волонтерів.

Повстання 10 серпня 1792 р. Повалення монархії. Жирондисти при владі. Перемога під Вальмі та продовження війни.

Конвент і проголошення республіки. Жирондисти і монтаньяри. Процес і страта короля Людовика XVI.

Вступ Англії у війну проти Франції. Поразки на фронті навесні 1793 р.

Події у Вандеї. Рух «шалених». Боротьба за максимум. Комуна Парижа. Повстання 31 травня – 2 червня 1793 р.

Встановлення влади якобінців. Соціальна опора якобінців. Конституція 1793 р. Селянський рух у роки революції. Аграрна політика якобінців. Формування якобінської диктатури. Революційний терор. Арешт керівників «шалених». Події 4 – 5 вересня 1793 р. Рух міських низів Парижа під час якобінської диктатури. Декрет про підозрілих. Загальний максимум цін. «Дехристиянізація» і революційний календар. Політика якобінців у питанні науки, освіти, культури і побуту. Реорганізація армії та хід війни.

Загострення боротьби в середині якобінського блоку. Вантозькі декрети. Страта Еберта і Комета. Страта кантоністів. Переверот 9 термідора.

Внутрішня і зовнішня політика термідоріанського Конвенту. Виступи санкюлотів Парижа весною 1795 р. Конституція 1795 р. Установлення Директорії.

Г. Бабеф і «Змова рівних». Програма бабувістів.

Війни Французької республіки в роки Директорії. Італійський похід французької армії. Спроба Франції завоювати Єгипет і Сирію. Друга коаліція і воєнні поразки Франції у 1798–1799 рр. Криза режиму Директорії і державний переворот 18 брюмера 1799 р.

Історіографія революції у Франції XVIII ст.

Тема 10. Іспанія, Португалія, Італія

Іспанська держава в другій половині XVII – на початку XVIII ст. Занепад Іспанії. Кінець династії Габсбургів. Війна за іспанську спадщину. Соціально-економічне і політичне становище Іспанії у XVIII ст. Іспанське Просвітництво. Реформи «освіченого абсолютизму». Зовнішня політика. Соціально-економічний та політичний розвиток Португалії. Португальський абсолютизм. Реформи Помбала. Політична і економічна роздробленість Італії. Повстання Баліли. Підйом економіки і культури в другій половині XVIII ст. Італійське Просвітництво. Реформи «освіченого абсолютизму». Італійська культура епохи Просвітництва.

Тема 11. Німецькі держави. Пруссія

Німеччина після Вестфальського миру. Політична роздробленість Німеччини. Аграрні відносини. Розвиток мануфактури. Експансія Франції. Абсолютизм у Німеччині. Бранденбурзько-Прусска держава. Меркантилістська політика Фрідріха-Вільгельма I. Мілітаризація держави. Пруссія за Фрідріха II. Політика «освіченого абсолютизму». Німецьке Просвітництво. Культура Німеччини.

Тема 12. Скандинавські країни

Скандинавські країни після Вестфальського миру. Володіння і кордони Швеції, Данії, Норвегії. Посилення феодального гніту і соціально-політична криза 50-х років XVII ст. Зародження капіталістичних відносин. Промисловість, торгівля і торгівельна політика. Державний лад і внутрішньополітична боротьба. Міжнародні відносини на півночі Європи. Обмеження монархії і кінець великодержавності. Загострення соціальної і політичної боротьби в 60-х роках XVIII ст. Монархічний переворот і політика «освіченого абсолютизму». Становлення націй на півночі Європи. Культура.

Тема 13. Багатонаціональна Австрійська монархія

Володіння Габсбургів в середині XVII ст. Наслідки Тридцятилітньої війни. Соціально-економічний лад монархії Габсбургів. Селянство. Промисловість. Державний лад. Зародження австрійського абсолютизму. Війни кінця XVII – початку XVIII ст. Боротьба за Угорщину. Розширення Австрії в XVII і на початку XVIII ст. Реформи Марії Терезії і Йосипа II. Розвиток культури.

Угорщина в XVII – початку XVIII ст. Соціально-економічний і політичний розвиток у XVIII ст. Національно-визвольний і антифеодальний рух в кінці XVII ст. Повстання куруців 1703 – 1711 рр. Становище Угорщини в системі Австрійської монархії у XVIII ст. Наростання селянського руху і реформа 1785 р. Політика «освіченого абсолютизму».

Трансільванське князівство в XVII – XVIII ст.

Тема 14. Балканські народи під владою Османської імперії

Занепад Туреччини у XVII – XVIII ст. Балканський півострів під владою Туреччини. Релігійна політика турків. Система османського панування в Греції. Соціальна структура грецького суспільства. Значення російсько-турецьких війн. Албанія у XVII – XVIII ст. Молдавія і Валахія під турецьким пануванням у XVII – XVIII ст. Розвиток культури.

Тема 15. Міжнародні відносини і колоніальна політика в другій половині XVII – XVIII століттях

Основні проблеми міжнародних відносин в другій половині XVII – XVIII ст. Боротьба Франції за гегемонію в Європі в другій половині XVII ст. Міжнародні відносини на початку XVIII ст. Війна за «іспанську спадщину». Північна війна 1700 – 1721 рр. Вихід Росії на узбережжя Балтики. Перегрупування держав в середині XVIII ст. Наслідки Семилітньої війни 1756 – 1763 рр. в Європі і колоніях. Міжнародні відносини в 60–80-х роках XVIII ст. «Східне» і «польське» питання. Нове перегрупування сил.

Колоніальна політика в другій половині XVII – XVIII ст. Формування колоніальної системи капіталізму. Іспано-португальська колоніальна система. Колоніальні завоювання Голландії і формування голландської колоніальної системи. Загострення колоніальної проблеми. Англо-голландське колоніальне суперництво. Створення французької колоніальної системи. Англо-французьке суперництво.

Змістовий модуль 5

ЄВРОПА В КІНЦІ XVIII - ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Тема 16. Франція в роки Консульства та Першої імперії

Встановлення військової диктатури Наполеона Бонапарта. Конституція 1799 р. Консульство. Конкордат з папою 1801 р. Проголошення імперії. Соціально-економічний розвиток Франції у роки Консульства та Першої імперії.

Наполеонівські війни. Другий італійський похід. Мирний договір з Австрією. Ам'єнський мир. Відновлення війни з Англією. Вступ у війну Австрії і Росії. Битва під Аустерліцем. Причини тимчасового успіху наполеонівської армії. Континентальна блокада. Тільзітський мир. Вторгнення французьких військ в Іспанію. Поразка австрійської армії біля Ваграма і Шеннбрунський мир. Політика Наполеона у польському питанні. Назрівання кризи наполеонівської імперії.

Війна між Францією і Росією. Вступ російських військ у Західну Європу. «Битва народів» під Лейпцигом. Воєнні 1814 р. і реставрація Бурбонів. «Сто дні» 1815 р. Ватерлоо. Друга реставрація Бурбонів. Підсумки наполеонівських воєн. Наполеонівські війни в історіографії.

Розвиток французької культури у другій половині XVIII – на початку XIX ст. Наука і освіта. Математика і фізика. Класицизм у літературі. Творчість великих драматургів – Корнеля, Расіна, Мол'єра. Ідеї Просвітництва у французькій літературі. Початок епохи романтизму. П. Шодерло де Лакло. П.О. Бомарше. Ф. Р. Шатобріан. Ж. де Сталь. Театр «Комедії Франсез».

Образотворче мистецтво. Стиль рококо. А. Ватто. Ф. Буше. Ж.-О. Фрагонар. Натюрморти Ж.-Б. Шардена. Традиції класицизму у творчості. Ж.-Л. Давида. Скульптура. Е.-М. Фальконет. Ж.А. Гудон. Архітектура. Ж.-А. Габріель.

Тема 17. Європа у роки Французької революції і наполеонівських війн

Англія. Розвиток промислового перевороту. Перші кроки робітничого руху. Буддизм. Вплив французької революції на Англію. «Кореспондентське товариство». Повстання на флоті. Повстання в Ірландії. Політична реакція. Зовнішня політика Англії з кінця XVIII ст. до 1815 р.: основні напрямки та результати.

Малі німецькі держави. Австрія і Пруссія. Німецькі держави і французька революція. «Товариство друзів свободи і рівності» у Майнці. Західна Німеччина під владою Франції. «Медіатизація». Рейнський союз. Вплив континентальної блокади на економіку Німеччини. Реформи Штейна і Гарденберга. Національне патріотичне піднесення у Німеччині.

Соціально-економічний розвиток Австрії наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Війни з Францією. Припинення функціонування «Священної Римської імперії німецької нації». Утворення Австрійської імперії. Рух австрійських і угорських якобінців.

Італія. Держави на Апеннінському півострові у другій половині XVIII – XVIII ст.: економічний і політичний розвиток. Початок боротьби за національну незалежність. Наполеонівське панування в Італії.

Іспанія. Становище Іспанії напередодні французької революції XVIII ст. Іспанія в коаліції держав проти революційної Франції. Союз Іспанії з наполеонівською Францією. Окупація країни французькими військами. Війна за незалежність і революція. Конституція 1812 р.

Тема 18. Віденський конгрес. «Священний союз»

Скликання Віденського конгресу. Цілі учасників конгресу. Віденські договори 1814-1815 рр. Польське питання на конгресі й утворення Королівства Польського (Царства Польського). «Заклучний акт» конгресу.

Причини утворення, мета і діяльність «Священного союзу». Четвертний союз. Другий Паризький договір 1815 р. Зміни на політичній карті Європи після Віденського конгресу. Значення конгресу.

Тема 19. Європа у 1815 – 1847 рр.

Франція. Друга реставрація Бурбонів. Боротьба за владу. «Хартія 1814 р.». Економічний розвиток Франції у 1815–1830 рр. Поява машин у промисловості. Політична та ідеологічна боротьба у роки Реставрації. Опозиція ліберальної буржуазії. Погляди істориків Гізо, Тьєррі й Міньє. Рух карбонаріїв. Програма ультрароялістів. Економічні погляди Сісмонді. Утопічний соціалізм Сен-Сімона і Фур'є. Посилення реакції у 1825–1829 рр. і назрівання революції.

Липнева революція 1830 р. і Липнева монархія. Політичні партії у 30-40-х рр. та їхні цілі. Економічний розвиток Франції у роки Липневої монархії. Ліонські повстання. «Товариство пір року». Повстання у Парижі 1839 р. Погляди Луї Блана і Прудона. Криза Липневої монархії.

Англія. Завершення промислової революції та її соціальні наслідки. Творці нової техніки. Р. Робертс. Є. Уїтні. Парові машини. Розвиток залізничного транспорту. Торгово-промислова перевага Англії. Економічні кризи. Розвиток англійської класичної політичної економії.

Д. Рікардо. Доктрина Т. Мальтуса. Політичні погляди і діяльність Р. Оуена. Парламентська реформа 1832 р. Закон про регулювання дитячої праці. Закон про бідних.

Початок чартистського руху. Перша хартія і чартистський конвент 1839 р. Боротьба течій серед чартистів. Національна асоціація чартистів і нове піднесення чартистського руху. Друга петиція чартистів. Розгортання страйкового руху. Скасування хлібних законів. «Товариство братських демократів». Закон про 10-годинний робочий день. Економічна криза 1848 р. і піднесення чартистського руху. Занепад чартистського руху та його місце у соціально-політичній історії Англії.

Зовнішня політика Англії. Ірландський національно-визвольний рух. Колоніальні загарбання Великобританії у 1815–1850 рр.

Австрія. Економічний розвиток Австрійської імперії у 1815–1847 рр. Початок промислового перевороту. Торгівля й митна політика. Аграрні відносини. Внутрішня та зовнішня політика уряду К. фон Меттерніха.

Формування націй та національне питання в Австрії. Національно-визвольний рух в Угорському королівстві. Лайош Кошут. Національний рух у Галичині і Закарпатській Україні.

Австрійська імперія напередодні революції 1848 р.

Німеччина. Збереження політичної роздробленості Німеччини після Віденського конгресу. Союзний сейм у Франкфурті-на-Майні. Економічний розвиток Німеччини у 1815 – 1847 рр. Початок промислового перевороту. Митний союз. Аграрні відносини. Розвиток капіталізму в сільському господарстві.

Боротьба за єдність Німеччини й демократичні реформи. Студентський рух у 1817 – 1820 рр. Ліберальна опозиція у 30 – 40-х рр. «Молода Німеччина». Розвиток німецької класичної філософії. Шеллінг і Гегель. Молодогегельянство. Л.Фейєрбах. «Істинні соціалісти».

Початок робітничого руху в Німеччині. «Союз знедолених». «Союз справедливих». Комуністична утопія В. Вейтлінга. Виникнення марксизму. Повстання сілезьких ткачів. Німеччина напередодні революції 1848 р.

Італія. Італія після Віденського конгресу. Австрійський гніт. Карбонарські венті. Революція у Неаполі і П'ємонті. Революція 1831 р. у Центральній Італії. «Молода Італія». Дж. Мадзіні. Дж. Гарібальді. Початок промислового перевороту.

Тема 20. Революції 1848 – 1849 рр.

Франція. Повалення монархії. Створення Тимчасового уряду і його політика. Проголошення республіки. Люксембурзька комісія. Діяльність Луї Блана. Національні майстерні.

Вибори до Установчих зборів. Початок їх діяльності. Червнє повстання у Парижі. Конституція 1848 р. Вибори президента.

Законодавчі збори. «Партія порядку» і «Нова Гора». Виступ «Нової Гори» і встановлення диктатури «Партії порядку». Боротьба між президентом і Законодавчими зборами. Державний переворот 2 грудня 1851 р. Уроки революції 1848 – 1849 рр. у Франції.

Історіографія революції 1848 – 1849 рр. у Франції.

Німеччина. Початок революції у Південно-Західній та Західній Німеччині. Революція у Пруссії. Національний рух поляків у Познані. Піднесення робітничого руху. Селянські виступи.

Франкфуртський парламент, його склад і діяльність. Можливі шляхи об'єднання Німеччини. Мальмське перемир'я і вересневі події 1848 р. у Франкфурті.

Державний переворот у Пруссії. Пруська конституція. Боротьба за імперську конституцію. Травневі повстання 1849 р.

Характер німецької революції 1848 – 1849 рр. і причини її поразки. Історіографія революції 1848 – 1849 рр. у Німеччині.

Австрія. Березнева революція в Австрії. Події квітня - травня у Відні. Втеча імператора в Тіроль. Піднесення національно-визвольного руху в слов'янських областях Австрійської імперії. Події у Хорватії. Сербський національний рух «Народна рада» і «Головна рада» у Львові. «Австро-чехи» і чехи-демократи. Слов'янський конгрес і Празьке повстання у червні 1848 р.

Розвиток революції в Австрії влітку і восени 1848 р. Австрійський рейхстаг та його аграрне законодавство. Жовтнєве повстання у Відні.

Революція в Угорщині. «12 вимог» Ш. Петефі. Уряд Батіані. Похід хорватського бана Єлачича на Будапешт. Проголошення незалежності Угорщини. Визвольна війна угорського народу в 1849 р. Л. Кошут. Похід російської армії під командуванням Паскевича в Угорщину і придушення революції.

Результати революції 1848 – 1849 рр. в Австрійській імперії.

Історіографія революції 1848 – 1849 рр. в Австрійській імперії.

Італія. Економічна криза 1847 р. і розстановка політичних сил напередодні революції. Початок революції. Народні виступи у січні-березні 1848 р. Перша війна за незалежність. Нове піднесення революції. Республіканський рух. Друга війна за незалежність. Перемоги Габсбургів на Півночі Італії. Інтервенція французьких військ проти Римської республіки.

Причини поразки і результати революції 1848 – 1849 рр. в Італії.

Основні напрямки вивчення революції 1848 – 1849 рр. в Італії в історіографії.

Підсумки революційного руху 1848 – 1849 рр. в Європі.

Змістовий модуль 6

КРАЇНИ ЄВРОПИ В ПЕРІОД ФОРМУВАННЯ ІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Тема 21. Англія у 50-60-х роках XIX століття

Англія – «майстерня світу». Технічний і науковий прогрес. Нові види зв'язку. Всесвітня промислова виставка 1851 р. Монопольне становище Англії на світовому ринку. Розвиток сільського господарства.

Державний устрій. Система політичних партій. Г. Пальмерстон. В. Гладстон. Дж. Брайт. Б. Дізраелі.

Зовнішня політика Англії. Втручання Англії в австро-прусський конфлікт. «Східне питання» і зближення з Францією. Англо-російські стосунки. Участь у Кримській війні. Наслідки Кримської війни для Англії. Англія і громадянська війна у США. Політика Англії в Китаї, Ірані, Японії.

Робітничий рух в Англії у 50-60-х роках XIX ст. Тред-юніони. Друга парламентська реформа.

Ірландське питання. Рух феніїв.

Розвиток англійської культури у 1800-1870 рр. Література романтизму. Дж. Г. Байрон. «Озерна школа». Творчість В. Скотта. Англійський реалізм. Ч. Діккенс. В.-М. Теккереї. Англійський театр.

Образотворче мистецтво. Дж. Тернер. Дж. Констебл. Т. Лоуренс. Архітектура.

Розвиток науки і техніки. М. Фарадей. Ч. Дарвін.

Тема 22. Франція в роки Другої імперії

Бонапартистська політична система. Економічний розвиток Франції у 50-60-х рр. XIX ст. Завершення промислового перевороту. Реконструкція Парижа. Робітничий рух. Поширення прудонізму. Праві й ліві прудоністи. Варлен. Франкель. О. Бланкі та бланкізм. Секції Першого Інтернаціоналу у Франції та судові процеси над їх членами. Зростання радикальної та ліберальної опозиції. Рошфор. Гамбетта. Успіхи республіканців на виборах.

Зовнішня політика Другої імперії. Втручання Франції в австро-прусський конфлікт. «Східне питання» і Франція. Участь Франції у Кримській війні. Результати Кримської війни для Франції. Італійська політика Наполеона III. Крах Мексиканської експедиції. Дипломатична ізоляція Франції наприкінці 60-х рр. XIX ст.

Розвиток французької культури у 1789–1870 рр. Література романтизму. Ф. Шатобріан. Ж. де Сталь. В. Гюго. Жорж Санд. П. Беранже. Зародження і розвиток реалістичної літератури. Стендаль. О. де Бальзак. П. Меріме. Г. Флобер. Поезія. Ж. Бодлер.

Французький театр.

Образотворче мистецтво. Класицизм. Ж.-Л. Давид. Романтизм. Е. Делакруа. Пейзажі. К. Коро. Творчість О. Дом'є. Класичний період реалізму в розвитку французького живопису. Г. Курбе. В. Мане. Е. Дега. Ранні роботи О. Ренуара.

Музика. Г. Берліоз. Ж. Оффенбах.

Розвиток наукових знань.

Тема 23. Італія в період об'єднання

Соціально-економічний розвиток Італії 50-60-х рр. XIX ст. Два напрямки в італійському визвольному русі. Роль П'ємонт у об'єднанні Італії. Кавур. «Італійське національне товариство». Мадзіністи. Франко-італо-австрійська війна. 1859 р. і визволення Ломбардії. Перемир'я у Віллафранка. Похід «тисячі» Дж. Гарібальді. Револуція на Півдні Італії. Приєднання Неаполітанського королівства до П'ємонту. Визволення Венеції та Риму. Завершення об'єднання Італії. Історіографія об'єднання Італії.

Розвиток італійської культури (до 1870 р.). Література. Драматургія і театр. Музика. Дж. Россіні. Дж. Верді.

Тема 24. Об'єднання Німеччини

Економічний розвиток Німеччини у 50-60-х рр. XIX ст. Поглиблення промислового перевороту. Технічні досягнення в основних галузях виробництва. Розвиток капіталізму в сільському господарстві.

Створення «Загального німецького робітничого союзу». Ф.Лассаль і його погляди. А. Бебель. В. Лібкнехт. Утворення Німецької соціал-демократичної робітничої партії.

Оломоуцька угода 1850 р. і відновлення Німецького союзу. Політична реакція 50-х рр. Національний союз і «малонімецький план» об'єднання Німеччини. Союз реформи і «великонімецький план» об'єднання Німеччини. Конституційний конфлікт у Пруссії і прихід до влади О.Бісмарка. Об'єднання Німеччини «залізом і кров'ю». Північно-німецький союз. Загострення франко-пруських суперечностей наприкінці 60-х рр. Франко-пруська війна і завершення об'єднання Німеччини. Проголошення Німецької імперії.

Історичне значення об'єднання Німеччини «згори».

Німецька культура до 1870 р. Розвиток літератури, Ф. Шіллер і Й.-В. Гете. Епоха романтизму. Література 30-40-х рр. XIX ст. Г.Гейне.

Музика. Л. ван Бетховен. Р.Шуман. Р. Вагнер Образотворче мистецтво й архітектура.

Розвиток наукових знань.

Тема 25. Австрійська імперія у 50-60-х роках XIX ст. Утворення Австро-Угорщини

Соціально-економічний розвиток Австрійської Імперії у 50–60-х XIX ст. Промисловий переворот. Аграрні відносини. Політична реакція у 50-х рр. XIX ст.

Загострення національних протиріч. Піднесення національно-визвольного руху в Угорщині. «Диплом» 1860 р.

Зовнішня політика Габсбургів у 50–60-х рр. Нетривкість зближення Австрії з Росією. Австрія і Кримська війна. Наслідки воєн 1859 і 1866 рр. Політична криза Австрійської імперії. Утворення Австро-Угорщини.

Розвиток австрійської та угорської культури (до 1867 р.).

Тема 26. Іспанія, Португалія у XIX ст.

Феодално-абсолютистська реакція у 1814 – 1820 рр. Рух за відновлення конституції 1812 р. Революція 1820–1823 рр. Французька інтервенція і поразка революції. Економічний розвиток і політичне становище Іспанії у 30-40-х рр. XIX ст. Ріст опозиції. Карлісти. Крістіноси. Карлістські війни. Революція 1834 – 1843 рр. Конституція 1837 р. Уряд Еспартеро. Диктатура Нарваеса.

Соціально-економічний розвиток Іспанії у 1840 – 1860 рр. Революція 1854 – 1856 рр. Конституція 1855 – 1856 рр. Внутрішня політика урядів Нарваеса та О'Доннеля після придушення революції.

Початок революції 1868 – 1874 рр.

Загальна характеристика розвитку іспанської культури.

Португалія у першій половині XIX ст. Мігелістські війни і революція 1836 р. Розвиток мануфактури. Аграрні відносини.

Тема 27. Голландія, Бельгія і Швейцарія XVII-XIX ст.

Створення незалежної голландської держави. «Об'єднані провінції». Розвиток капіталізму в Голландії у XVII-XVIII ст. Становище Фландрії і Брабанту під австрійським гнітом. Голландія і Бельгія у період Французької революції XVIII ст. і наполеонівських

воєн. Голландське королівство Луї Бонапарта. Нідерландське королівство у 1815-1830 р. Революція 1830 р. у Бельгії. Лондонський протокол 1831 р. й утворення Бельгійського королівства. Економічний і політичний розвиток Голландії і Бельгії у 30-60-х рр. XIX ст.

Швейцарія наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Акт 1814 р. про постійний нейтралітет Швейцарії. Швейцарія після Віденського конгресу 1815 р. Утворення федеративної республіки. Нові явища у розвитку економіки.

Тема 28. Країни Північної Європи XVII-XIX ст.

Швеція у другій половині XVII ст. Боротьба за панування на Балтійському морі. Війни Карла XII. Занепад Швеції після Північної війни. Криза феодально-абсолютистського ладу. Швеція у період наполеонівських воєн. Втрата Фінляндії і переворот 1809 р. Шведсько-норвезька унія 1814 р. Соціально-економічний і політичний розвиток Швеції і Норвегії у 1815 – 1870 рр. Промисловий переворот.

Датсько-Норвезьке королівство у XVII – XVIII ст. Криза феодально-абсолютистського ладу. Скасування кріпосного права. Данія у період Наполеонівських воєн. Данія у 1815 – 1847 рр. Шлезвіг-Гольштейнське питання. Події 1848 р. Війна 1864 р. Розвиток країни у 50 – 60-х рр. XIX ст.

Тема 29. Країни Центральної та Південної Європи

Національне відродження у Валахії та Молдавії. Адріанопольський договір. Валахія і Молдавія напередодні революції 1848 р. Ніколає Белческу. Революційні рухи в Молдові. Революція у Валахії. Економіка князівств напередодні об'єднання. Уніоніський рух. Позиція європейських держав. Основні етапи боротьби за об'єднання. Буржуазні реформи першої половини 60-х років. Переворот 1866 р. Розвиток культури XIX ст.

Національно-визвольна революція в Греції 1821 – 1829 рр. і створення самостійної держави. Економічний і політичний розвиток. Революція 1843 р. і її наслідки. Тиск західних держав і криза режиму. Революція 1862 р. Критське повстання 1866 – 1869 рр. Новогрецька культура.

Становище Албанії. Напівнезалежні пашалики. Повстання 30-40-х рр.. XIX ст. і початок національного відродження.

Змістовий модуль 7

КРАЇНИ ПІВНІЧНОЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ В КІНЦІ XVIII – XIX СТ.

Тема 30. США наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.

Соціально-економічний розвиток США наприкінці XVIII і в першій половині XIX ст. Промисловий переворот. Становище робітників. Формування американського шляху розвитку капіталізму в сільському господарстві. Розвиток плантаційного рабовласницького господарства у південних штатах. Федералісти при владі. Внутрішня політика джефферсонівських республіканців. Консолідація американської нації.

Зовнішня політика США на початку XIX ст. США і наполеонівські війни. Встановлення дипломатичних відносин з Росією. Англо-американська війна 1812 – 1815 рр. Територіальне зростання США.

«Ера доброї згоди». Міссурійський компроміс 1820 р.

Проголошення доктрини Монро 1823 р. Американсько-російські конвенції та договори.

Утворення демократичної партії. Президентство Джексона. Рух аболіціоністів і фрісойлерів. Повстання рабів. Робітничий рух.

Територіальна експансія США у середині XIX ст. Угоди з Англією та Іспанією. Анексія Техасу. Приєднання Орегону. Війна з Мексикою. «Переміщення індіанців».

Посилення впливу рабовласників у федеральному уряді. Скасування Міссурійського компромісу. Ідейна боротьба проти рабства. Г. Бічер-Стоу. Р. Хілдрет. Ф. Дуглас. Громадянська війна у Канзасі. Утворення республіканської партії. Повстання Джона Брауна. Загострення суперечностей між Півднем і Північчю.

Тема 31. Громадянська війна в США і Реконструкція Півдня

Президентські вибори 1860 р. А. Лінкольн. Сепаратизм (відокремлення) південних штатів. Початок громадянської війни. Співвідношення сил Півдня і Півночі. Конституційний період війни. Закон про гомстеди. Ліквідація рабства. Перехід до війни по-революційному. Участь негрів у громадянській війні. Ставлення до громадянської війни у США з боку Англії, Франції та Росії. Перемога Півночі.

Економічні наслідки війни. Розстановка політичних сил. «Чорні кодекси». Ку-клукс-клан. Початок Реконструкції Півдня.

Значення другої Американської революції (громадянської війни) у США. Сучасна історіографія про розвиток США в першій половині XIX ст. і проблеми громадянської війни у США.

Розвиток американської культури (1800 – 60-ті рр. XIX ст.). Система освіти. Університети. Наука й техніка. Література романтизму. В. Ірвінг. Дж.-Ф. Купер. Е. По. Г. Мелвілл. Образотворче мистецтво. Основні напрямки розвитку живопису. Класицизм і еkleктика в архітектурі. Музика.

Тема 32. Війна за незалежність у Латинській Америці і утворення самостійних держав

Передумови Війни за незалежність в іспанських колоніях. Початок Війни за незалежність в Латинській Америці, її основні етапи. Перехід до війни по-революційному. Звільнення Колумбії. Війна за незалежність на Ла-Платі. Звільнення Чилі і Перу. Війна за незалежність в Мексиці. Визвольний рух в Бразилії. Закінчення Війни за незалежність. Підсумки визвольної боротьби.

Мексика. Соціально-економічний розвиток Мексики у 30-60-х рр. XIX ст. Політична обстановка на початку 30-х рр. Війна із США. Революція 1854–1860 рр. Конституція 1857 р. Громадянська війна. Президент Б. Хуарес. «Закони про реформи». Війна мексиканського народу з інтервентами.

Куба. Колоніальне гноблення на Кубі. Визвольний рух. Спроби США захопити Кубу. Повстання рабів. Початок десятилітньої війни за незалежність.

Аргентина. Економічний розвиток Аргентини у 30-60-х рр. Диктатура Росаса. Посилення впливу Англії. Конституція 1853 р. Війна Аргентини з Уругваєм і Парагваєм.

Бразилія. Економічний розвиток Бразилії у 30-60-х рр. Посилення впливу Англії у Бразилії. Панування плантаторів. Республіканське повстання. Війна Бразилії з Парагваєм.

Парагвай. Економічний розвиток Парагваю у 30 – 60-х рр. Аграрне законодавство. Правління Франсіа і Лопеса. Парагвайська війна.

Загальна характеристика соціально-економічного та політичного розвитку Уругваю і Чилі у 30 – 60-х рр. XIX ст.

Тема 33. Канада в XVII – XIX ст.

Англійські завоювання Нової Франції. Канада і Війна за незалежність в Північній Америці. Визрівання передумов національно-визвольного руху. Повстання 1837 – 1838 рр. у Верхній і Нижній Канадах. Боротьба за реформи. Завоювання самоуправління в британських колоніях. Проблеми об'єднання колоній Британської Північної Америки. Утворення домініону Канада.

Основні підсумки розвитку країн Європи та Америки у 1640 - 1870 рр.

Зростання продуктивних сил. Промисловий переворот. Науково-технічний прогрес. Перебудова сільського господарства. Розвиток форм державності. Національно-визвольні рухи й утворення нових національних держав. Національні та релігійні особливості розвитку культури. Світовий культурний обмін.

Змістовий модуль 8

ІНДУСТРІАЛЬНО РОЗВИНЕНІ КРАЇНИ СВІТУ В КІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Тема 34. Франція в кінці XIX – на початку XX ст.

Франко-пруська війна. Причини й початок війни. Перші поразки Імперії. Седанська катастрофа. Капітуляція Меца. Політика уряду «національної оборони». Облога Парижа. Патріотичний і революційний рух у Парижі під час облоги. Капітуляція Парижа. Франкфуртський мир.

Події 18 березня 1871 р. у Парижі. Створення Паризької комуни. Політичний устрій і соціально-економічні заходи Комуни. Боротьба політичних угруповань в Комуні. Ставлення провінції до Комуни. Поразка Комуни.

Економічний розвиток Франції в останній третині XIX ст. Промисловість. Розвиток сільського господарства, аграрна криза 1875-1896 рр. Транспортні засоби. Торгівля. Внутрішньополітичний розвиток на початку 70-х рр. XIX ст. Конституція 1875 р. Боротьба між республіканцями і монархістами у 70-80-х рр. XIX ст. Політика поміркованих республіканців. Буржуазні радикали. Буланжизм. Робітничий і соціалістичний рух у Франції 1870-1890 рр. Політична криза у Франції у 90-х рр. XIX ст. Справа Дрейфуса. Панамська афера. Колоніальна політика Франції у 80-90-х рр. XIX ст. Франко-російський союз.

Особливості розвитку французького капіталізму на початку XX ст. Правління радикалів. Кабінет Комба і його діяльність. Міністерства Сарр'єна і Клемансо. Робітничий і соціалістичний рух у Франції на початку XX ст. Ж.Жорес. Ж.Гед. Анархо-синдикалізм. Ам'єнська хартія. Г.Ерве.

Президентство Пуанкаре. Міжнародне становище Франції і основні напрями її зовнішньої політики на початку XX ст. Позиція Франції у Балканських війнах 1912-1913 рр. Політична криза у Франції напередодні Першої світової війни. Історіографія історії Франції періоду 1870–1914 рр.

Французька культура в останній третині XIX - на початку XX ст.

Наука й освіта. Математика і фізика. А.-М.Ампер. А.Беккерель. П'єр Кюрі і Марія Склодовська-Кюрі. Філософія. Ф.Брентано. Архітектура. Скульптура. Імпресіонізм у французькому образотворчому мистецтві. О.Ренуар. В.Мане. К.Моне. Течії у французькій літературі кінця XIX -початку XX ст. Літературні і художні салони Парижа. Е.Золя. Гі де Мопассан. А.Франс. Г.Аполлінер. Р.Ролан. Музика. К.Бізе. Сезар Франк.

Тема 35. Німеччина в другій половині XIX - на початку XX ст.

Імперська конституція 1871 р. Місце Пруссії у Німецькій імперії. Політичні партії та їхні програми. Причини різкого прискорення темпів економічного розвитку Німеччини у 1871-1899 рр. Розвиток сільського господарства. Внутрішня політика уряду Бісмарка у 70-х рр. XIX ст. Старокатолицизм і «культуркампф» у Німеччині. Національна політика у західних польських землях, Ельзасі й Лотарінгії.

Робітничий рух у Німеччині наприкінці XIX ст. «Надзвичайний закон» проти соціалістів. Зовнішня політика Німеччини у роки канцлерства Бісмарка. Франко-німецькі стосунки. «Воєнна тривога» 1875 р. і погіршення стосунків з Росією. Позиція Німеччини на Берлінському конгресі. Австро-німецький союз 1879 р. і його міжнародні наслідки. Утворення Троїстого союзу. Колоніальна політика Німеччини.

Канцлерство Капріві. Політика «нового курсу». Кінець «нового курсу» й «ера Штумма». Канцлерство Гогенлоє. Німецька економічна експансія. Перехід до «світової політики». «Натиск на Схід».

Перебудова економічної структури Німеччини на початку XX ст. Розвиток шовіністичної, расистської ідеології. Паннімецький союз. Канцлерство Бюлова. Внутрішня політика на початку XX ст., мілітаризація Німеччини. Колоніальна політика. Загострення англо-німецьких і російсько-німецьких суперечностей.

Німецька соціал-демократія на початку XX ст. Р.Люксембург, К.Лібкнехт, Ф.Мерінг, К.Каутський, Е.Бернштейн. Страйкова боротьба німецьких робітників на початку XX ст.

Канцлерство Бетман-Гольвега і «чорно-голубий» блок. Назрівання політичної кризи у Німеччині напередодні Першої світової війни. Німеччина 1870-1914 рр. в історіографії.

Розвиток німецької культури в останній третині XIX - на початку XX ст. Наука й освіта. Філософська думка. Ф.Ніцше. Г.Коген. Г.Ріккерт. Історична наука. Л.Ранке. Основні історичні школи. Г.Зібель. Г.Трейчке. А.Вагнер. Л.Брентано. Розвиток технічних знань. П.Даймлер і К.Бенц. Р.Дизель. Фізика. Г.Герц. В.Рентген. М.Планк. Хімія і медицина. Р.Кох. Л.Пастер. Реалістичний напрям у літературі. Брати Генріх і Томас Манні. Натуралізм. Г.Гауптман. Музика. І.Брамс. Р.Штраус.

Тема 36. Велика Британія в кінці XIX – на початку XX ст.

Економічний розвиток Англії у 70-90-х рр. XIX ст. Політичні партії та їхні програми. Другий кабінет Гладстона. Виборча реформа 1884 р. Робітничий рух. Новий тред-юніонізм.

Колоніальна політика Англії у 70-90-х рр. XIX ст. Англія і «східне питання» у 1876–1878 рр. Експансія Англії на Близькому й Середньому Сході. Захоплення Малайї і Верхньої Бірми. Друга війна Англії з Афганістаном.

Ірландія у 70-х рр. XIX ст. Діяльність земельної ліги. Рух за гомруль. Ч.Парнелл. М.Девітт. Розкол ліберальної партії. Д.Чемберлен. Бульварна преса. Зміцнення позицій консерваторів (80-90-ті рр. XIX ст.).

Зовнішня політика уряду Солсбері. Англо-французькі та англо-німецькі суперечності.

Стан економіки Англії на початку XX ст. Втрата торгово-промислової монополії на світовому ринку.

Посилення внутрішньополітичної боротьби. Кабінети Солсбері і Бальфура. Соціальне законодавство лібералів. Д.Ллойд-Джордж. Політична криза 1909-1911 рр. Парламентська реформа 1911 р.

Колоніальна політика Англії у 1900-1914 рр. Загострення англо-німецьких і англо-російських суперечностей. Англо-японський союз. Утворення Антанти. Англо-французька угода 1904 р. Англо-Російська угода 1907 р. Гонка морських озброєнь.

Розвиток робітничого руху в Англії на початку XX ст. Течії в англійському робітничому русі. Утворення лейбористської партії.

Національно-визвольний рух в Ірландії. Внутрішньополітичний стан в Англії напередодні Першої світової війни. Досягнення історичної науки у вивченні проблем історії Англії.

Розвиток англійської культури в останній третині XIX - на початку XX ст. Наука й освіта. Фізика. Е. Розерфорд. М.Фарадей. Дж. Джоуль. К.Максвелл. Розвиток техніки. Філософія. Г.Спенсер. Д.Мілль. Історична наука. Т.Карлейль. Г.Бокль. Історики-економісти. Г.Роджерс. Н.Тойнбі. Критичний реалізм в англійській літературі. Ч.Діккенс. У.Теккерей. Драматургія. Б.Шоу. С.Моем. Пригодницький роман. Р.Стівенсон. А.Конан-Дойль. Образотворче мистецтво. В.-М. Россетті. Берн-Джонс. В.Морріс. Театр. Музика.

Тема 37. Італія в другій половині XIX - на початку XX ст.

Політичні наслідки об'єднання Італії. «Права» при владі. Соціально-економічний розвиток Італії у роки правління «правої». Прихід до влади «лівої» та її правління. Політична криза 90-х рр. Зовнішня політика Італії. Франко-італійські суперечності і вступ Італії у Троїстий союз.

Особливості економічного розвитку Італії на початку XX ст. Перше дворіччя «ліберальної ери». С.Санніно. Загострення політичної боротьби. Діяльність уряду Джолітті. Новий етап ліберальної ери. Політична боротьба 1905-1909 рр. Проблеми взаємовідносин ліберальної держави з Ватиканом. Робітничий рух в Італії на початку XX ст.

Зовнішня політика Італії. Суперечності між Італією і Австро-Угорщиною. Відхід Італії від Троїстого союзу. Угода Італії з Францією, договір з Росією. Італо-турецька війна 1911–1912 рр. Історія Італії останньої третини XIX - початку XX ст. в історіографії.

Культура Італії. Наука й техніка. Г.Марконі. Філософська думка. Б.Кроче. В.Парето. Розвиток фізики й хімії. Футуризм в італійському образотворчому мистецтві. У.Боччоні. Д.Северіні. Література. Л.Піранделло. Ф.Т.Марінетті. А.Фогаццаро.

Тема 38. США в кінці XIX - на початку XX ст.

Завершення Реконструкції Півдня. Подальше заселення США емігрантами з інших країн і освоєння Заходу. Економічний розвиток США наприкінці XIX ст. Промисловість. Сільське господарство. Концентрація виробництва й капіталу. Розвиток державного апарату. Партії та їхні програми. Партійно-політична боротьба. Політичні скандали 1876 р. Негритянське питання. Розвиток робітничого й соціалістичного руху у 70-80-х'рр. XIX ст. Створення «Ордену лицарів праці» й Американської федерації праці. Боротьба за 8-годинний робочий день. Демократи при владі. Президентство Клівленда.

Республіканські президентства Гаррісона й Маккінлі. Монетно-тарифне питання. Чотири нових штати.

Зовнішня політика США в останній третині XIX ст. Перша панамериканська конференція. Політика США у країнах Латинської Америки. Іспано-американська війна 1898 р.

Стан економіки США на початку XX ст. Політичний розвиток США. Республіканці при владі. Реформи адміністрації Т.Рузвельта 1906-1908 рр. Політична криза і вибори 1912 р. Соціально-політичні теорії початку XX ст. Дж.-А.Сміт. Г.Кроулі. Президентство В.Вільсона. Внутрішня політика США напередодні Першої світової війни. Робітничий рух на початку XX ст. Зовнішня політика США у 1900-1914 рр. Експансія у країни Латинської Америки. Панамський канал. Панамериканський союз. Політика у Китаї, Кореї, Японії.

Культура США в останній третині XIX – на початку XX ст. Наука й освіта. Філософія й історія. Ч.Пірс. В.Джемс. Г.Адамс. Ф.Тернер. Технічні винаходи. Г.Белл. Т.Едісон. А.Б.Строуджер. Образотворче мистецтво. Т.Ейкінс. А.Райдер. В.Хомер. Американський напрям в архітектурі. Чикагська школа. Реалістичні тенденції у літературі. Г.Джеймс. Д.Лондон. М.Твен. Т.Драйзер. Письменники «традиції витонченості» Т.Оддріч. Б.Тейлор. Музика. Театр.

Тема 39. Зародження комуністичного руху

Передумови виникнення наукового комунізму. Теоретичні джерела марксизму. Утопічний соціалізм XIX ст. К. Маркс. Ф. Енгельс. Розробка революційної теорії. Заснування «Союзу комуністів». «Маніфест Комуністичної партії». Передумови створення масової міжнародної організації робітників. Створення та діяльність I Інтернаціоналу. Лондонська конференція. Женевський конгрес. Бакунізм. II Інтернаціонал.

Змістовий модуль 9

СВІТ НА МЕЖІ ТИСЯЧОЛІТЬ

Тема 40. Міжнародні відносини в кінці XIX – на початку XX ст.

Співвідношення сил у Європі після франко-пруської війни. Боротьба Німеччини за гегемонію в Європі. Договори між Німеччиною та іншими державами у 70-80-х рр. XIX ст. Загострення російсько-німецьких суперечностей. Підписання франко-російського союзу. Англо-французькі суперечності. Активізація зовнішньополітичної діяльності Німеччини, США, Японії у 80-90-х рр. XIX ст. Англо-німецькі суперечності на кінець XIX ст. Боротьба за переділ Далекого Сходу на початку XIX ст. Англо-японський військовий союз. Позиції Англії і США у період підготовки російсько-японської війни і під час неї. Фактичний вихід Італії із Троїстого союзу. Англо-французька угода 1904 р. Вплив російсько-японської війни на міжнародні відносини. Бьоркський договір 1905 р. Марокканська криза 1905 р. Альхесіраська конференція. Англо-російська угода 1907 р. Боснійська криза. Угода Росії з Італією. Потсдамська угода. Друга марокканська криза. Італо-турецька війна. Англо-німецькі переговори про морські озброєння. Балканські війни.

Військово-стратегічні плани країн Троїстого союзу й Антанти. Сараєвське вбивство і липнева криза 1914 р.

Історичні дослідження з історії міжнародних відносин цього періоду.

Тема 41. Перша світова війна

Плани і сили противників. Початок війни. Військові дії у 1914 р. Операції на Західному і Східному фронтах. Вступ у війну Туреччини. Кавказький фронт. Військові дії у колоніях. Військові дії на морських театрах. Наслідки кампанії 1914 р.

Хід війни у 1915-1916 рр. Військові плани Антанти й центральних держав. Військові дії у 1915 р. Дарданелльська операція. Вступ у війну Італії. Вступ у війну Болгарії. Політика Японії на Далекому Сході. «21 вимога» до Китаю. Стратегічна обстановка у 1916 р. Верденська операція. Брусиловський прорив. Дії на морі у 1916 р. Вступ у війну Румунії й утворення Румунського фронту. Операції на інших фронтах (Італійському, Салоніцькому, Кавказькому, Месопотамському, Сирійсько-Палестинському). Дії на морі у 1916 р. Боротьба за нейтральні держави. Військові дії у 1917 р. Вступ у війну США. Військові дії 1918 р. Поразка Німеччини та її союзників. Комп'єнське перемир'я.

Країни Антанти в роки війни:

Англія. Вступ Англії у війну. Тактика англійських соціалістів і лейбористів. Економіка Англії під час війни. Ірландське повстання 1916 р. Британська колоніальна політика. Кабінет Ллойд-Джорджа.

Франція. Внутрішнє й зовнішньополітичне становище Франції у першій половині 1914 р. Вступ Франції у війну. Евакуація уряду з Парижа в Бордо. Воєнні дії 1916 р. і міжсоюзницькі відносини. Кабінет Клемансо.

США. Економічний курс В.Вільсона. Політична боротьба. Вибори 1916 р. Американський «нейтралітет». Вступ США у війну. «Чотирнадцять пунктів» Вільсона. Американці в Європі: військові дії і дипломатія.

Італія. Італія у період її нейтралітету (серпень 1914-травень 1915 р.). Соціально-економічне становище Італії. Розгром італійських військ біля Капоретто. Італія в останній рік війни.

Країни німецького блоку в роки війни.

Німеччина. Економічне становище Німеччини у роки війни. Загострення внутрішньополітичної боротьби у Німеччині. Диктатура Гінденбурга й Людендорфа. Політична криза у Німеччині.

Австро-Угорщини. Економічне становище Австро-Угорщини у роки війни. Внутрішньополітична боротьба в Австрії й Угорщині. Загострення національної боротьби.

Болгарія. Проникнення в економіку Болгарії німецьких монополій. Економічна й політична криза у Болгарії на кінець війни. Історіографія Першої світової війни.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.
1	2	3	4	5	6
V СЕМЕСТР					
КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ В XVII – СЕРЕДИНИ XIX СТ.					
Змістовий модуль 1. Європа та Америка у XVII – XVIII ст.					
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Модерна історія країн Європи та Америки»	7	2			5
Тема 2. Країни Європи та Америки у XVII – XVIII ст.	7		6		1
Змістовий модуль 2. Англія в XVII – XVIII ст.					
Тема 3. Англійська революція XVII ст.	7	2	4		1
Тема 4. Англія у XVIII ст. Промислова революція	8	2			6
Змістовий модуль 3. Північна та Латинська Америка у XVII – XVIII ст.					
Тема 5. Північно-американські колонії Англії у XVII – XVIII ст.	8		2		6
Тема 6. Війна Північноамериканських Колоній Англії за незалежність та утворення США	7	2	4		1
Тема 7. Латинська Америка в другій половині XVII – XVIII ст.	8	2			6
Змістовий модуль 4. Феодально-абсолютистський лад в країнах Європи в другій половині XVII – XVIII ст.					
Тема 8. Абсолютна монархія у Франції в другій половині XVII – 80-х рр. XVIII ст.	7	2	2		3
Тема 9. Французька революція XVIII ст.	7	2	4		1
Тема 10. Іспанія, Португалія, Італія	8				8

Тема 11. Німецькі держави. Пруссія	8				8
Тема 12. Скандинавські країни	8				8
Тема 13. Багатонаціональна Австрійська монархія	8				8
Тема 14. Балканські народи під владою Османської імперії	8				8
Тема 15. Міжнародні відносини і Колоніальна політика в другій половині XVII – XVIII ст.	8	2			6
Змістовий модуль 5.					
Європа в кінці XVIII- першій половині XIX ст.					
Тема 16. Франція в роки Консульства та Першої імперії	7	2	4		1
Тема 17. Європа в роки Французької революції і наполеонівських війн	8				8
Тема 18. Віденський конгрес. «Священний союз»	7	2			5
Тема 19. Європа у 1815 – 1847 рр.	7	2			5
Тема 20. Революції 1848 – 1849 рр. в Європі.	7	2	4		1
Усього за V семестр	150	24	30	2	94
VI СЕМЕСТР					
КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ В СЕРЕДИНІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.					
Змістовий модуль 6.					
Країни Європи в період формування індустріальної економічної системи					
Тема1. Англія у 50 – 60-х роках XIX ст.	7	2			5
Тема 2. Франція в роки Другої імперії	7	2			5
Тема 3. Італія в період об'єднання	7	2			5
Тема 4. Об'єднання Німеччини. Утворення Німецької імперії	7	2			5
Тема 5. Австрійська імперія у 50 – 60-х рр. XIX ст. Утворення Австро-Угорщини	7		2		5
Тема 6. Іспанія, Португалія у XIX ст.	7				7
Тема 7. Голландія, Бельгія і Швейцарія XVII – XIX ст.	7		2		5
Тема 8. Країни Північної Європи у XVII-XIX ст.	7				7
Тема 9. Країни Центральної та Південної Європи	7				7
Змістовий модуль 7.					
Країни Північної та Латинської Америки в кінці XVIII – XIX ст.					
Тема 10. США наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.	7		2		5
Тема 11. Громадянська війна в США і Реконструкція Півдня	7	2	4		1
Тема 12. Війна за незалежність в Латинській Америці і утворення самостійних держав	7	2	2		3

Тема 13. Канада в XVII – XIX ст.	7				7
Змістовий модуль 8.					
Індустріально розвинені країни світу в кінці XIX – початку XX ст.					
Тема 14. Франція в кінці XIX – на початку XX ст.	7	2	2		3
Тема 15. Німеччина в другій половині XIX на початку XX ст.	7	2	2		3
Тема 16. Велика Британія в кінці XIX – на початку XX ст.	7	2	2		3
Тема 17. Італія в другій половині XIX – на початку XX ст.	7		2		5
Тема 18. США в кінці XIX – на початку XX ст.	7	2	2		3
Тема 19. Зародження комуністичного руху	4				4
Змістовий модуль 9.					
Світ на межі століть					
Тема 20. Міжнародні відносини в кінці XIX – на початку XX ст.	8		2		6
Тема 21. Перша світова війна (1914–1918 рр.)	12	4	6		2
Усього за VI семестр	150	24	30	2	94
Усього годин	300	48	60		188

7.3. Теми лекційних занять

V СЕМЕСТР	
КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ В XVII – СЕРЕДИНІ XIX СТ.	
Змістовий модуль 1. Європа та Америка у XVII – XVIII ст.	
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Модерна історія країн Європи та Америки»	2
Тема 3. Англійська революція XVII ст.	2
Тема 4. Англія у XVIII ст. Промислова революція	2
Тема 6. Війна Північноамериканських колоній Англії за незалежність та утворення США	2
Тема 7. Латинська Америка в другій половині XVII – XVIII ст.	2
Тема 8. Абсолютна монархія у Франції в другій половині XVII – 80-х рр. XVIII ст.	2
Тема 9. Французька революція XVIII ст.	2
Тема 15. Міжнародні відносини і колоніальна політика в другій половині XVII – XVIII ст.	2
Тема 16. Франція в роки Консульства та Першої імперії	2
Тема 18. Віденський конгрес. «Священний союз»	2
Тема 19. Європа у 1815 – 1847 рр.	2
Тема 20. Революції 1848 – 1849 рр. в Європі	2
Усього за V семестр	24

VI СЕМЕСТР	
КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ В СЕРЕДИНІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.	
Тема 1. Англія у 50 – 60-х роках XIX ст.	2
Тема 2. Франція в роки Другої імперії	2
Тема 3. Італія в період об'єднання	2
Тема 4. Об'єднання Німеччини. Утворення Німецької імперії	2
Тема 11. Громадянська війна в США і Реконструкція Півдня	2
Тема 12. Війна за незалежність в Латинській Америці і утворення самостійних держав	2
Тема 14. Франція в кінці XIX – на початку XX ст.	2
Тема 15. Німеччина в другій половині XIX – на початку XX ст.	2
Тема 16. Велика Британія в кінці XIX – на початку XX ст.	2
Тема 18. США в кінці XIX – на початку XX ст.	2
Тема 21. Перша світова війна (1914–1918 рр.)	4
Усього за VI семестр	24
Усього годин	48

7.4. Теми практичних (семінарських) занять

V СЕМЕСТР	
КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ В XVII – СЕРЕДИНІ XIX СТ.	
Тема 2. Країни Європи та Америки у XVII – XVIII ст.	6
Тема 3. Англійська революція XVII ст.	4
Тема 5. Північно-американські колонії Англії у XVII – XVIII ст.	2
Тема 6. Війна Північноамериканських колоній Англії за незалежність та утворення США	4
Тема 8. Абсолютна монархія у Франції в другій половині XVII – 80-х рр. XVIII ст.	2
Тема 9. Французька революція XVIII ст.	4
Тема 16. Франція в роки Консульства та Першої імперії	4
Тема 20. Революції 1848 – 1849 рр. у Європі.	4
Усього за V семестр	30
VI СЕМЕСТР	
КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ В СЕРЕДИНІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.	
Тема 5. Австрійська імперія у 50 – 60-х рр. XIX ст. Утворення Австро-Угорщини	2
Тема 7. Голландія, Бельгія і Швейцарія XVII – XIX ст.	2
Тема 10. США наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.	2
Тема 11. Громадянська війна в США і Реконструкція Півдня	4
Тема 12. Війна за незалежність в Латинській Америці і утворення самостійних держав	2
Тема 14. Франція в кінці XIX – на початку XX ст.	2

Тема 15. Німеччина в другій половині XIX – на початку XX ст.	2
Тема 16. Велика Британія в кінці XIX – на початку XX ст.	2
Тема 17. Італія в другій половині XIX – на початку XX ст.	2
Тема 18. США в кінці XIX – на початку XX ст.	2
Тема 20. Міжнародні відносини в кінці XIX – на початку XX ст.	2
Тема 21. Перша світова війна (1914–1918 рр.)	6
Усього за VI семестр	30
Усього годин	60

7.5. Самостійна робота

V СЕМЕСТР КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ В XVII – СЕРЕДИНІ XIX СТ.	
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Модерна історія країн Європи та Америки»	5
Тема 2. Країни Європи та Америки у XVII – XVIII ст.	1
Тема 3. Англійська революція XVII ст.	1
Тема 4. Англія у XVIII ст. Промислова революція	6
Тема 5. Північно-американські колонії Англії у XVII – XVIII ст.	6
Тема 6. Війна Північноамериканських колоній Англії за незалежність та утворення США	1
Тема 7. Латинська Америка в другій половині XVII – XVIII ст.	6
Тема 8. Абсолютна монархія у Франції в другій половині XVII – 80-х 34р. XVIII ст.	3
Тема 9. Французька революція XVIII ст.	1
Тема 10. Іспанія, Португалія, Італія	8
Тема 11. Німецькі держави. Пруссія	8
Тема 12. Скандинавські країни	8
Тема 13. Багатонаціональна Австрійська монархія	8
Тема 14. Балканські народи під владою Османської імперії	8
Тема 15. Міжнародні відносини і колоніальна політика в другій половині XVII – XVIII ст.	6
Тема 16. Франція в роки Консульства та Першої імперії	1
Тема 17. Європа в роки Французької революції і наполеонівських війн	8
Тема 18. Віденський конгрес. «Священний союз»	5
Тема 19. Європа у 1815 – 1847 рр.	5
Тема 20. Революції 1848 – 1849 рр. у Європі.	1
Усього за V семестр	94
VI СЕМЕСТР КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ В СЕРЕДИНІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.	
Тема 1. Англія у 50 – 60-х роках XIX ст.	5

Тема 2. Франція в роки Другої імперії	5
Тема 3. Італія в період об'єднання	5
Тема 4. Об'єднання Німеччини. Утворення Німецької імперії	5
Тема 5. Австрійська імперія у 50 – 60-х рр. XIX ст. Утворення Австро-Угорщини	5
Тема 6. Іспанія, Португалія у XIX ст.	7
Тема 7. Голландія, Бельгія і Швейцарія XVII – XIX ст.	5
Тема 8. Країни Північної Європи у XVII-XIX ст.	7
Тема 9. Країни Центральної та Південної Європи	7
Тема 10. США наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.	5
Тема 11. Громадянська війна в США і Реконструкція Півдня	1
Тема 12. Війна за незалежність в Латинській Америці та утворення самостійних держав	3
Тема 13. Канада в XVII – XIX ст.	7
Тема 14. Франція в кінці XIX – на початку XX ст.	3
Тема 15. Німеччина в другій половині XIX – на початку XX ст.	3
Тема 16. Велика Британія в кінці XIX – на початку XX ст.	3
Тема 17. Італія в другій половині XIX – на початку XX ст.	5
Тема 18. США в кінці XIX – на початку XX ст.	3
Тема 19. Зародження комуністичного руху	4
Тема 20. Міжнародні відносини в кінці XIX – на початку XX ст.	6
Тема 21. Перша світова війна (1914–1918 рр.)	2
Усього за VI семестр	94
Усього годин	188

12. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бостан Л.М., Бостан С.К. Історія держави і права зарубіжних країн. 2-е вид. перероб. І доп.: Навч. посібник. К.: Цент учбової літератури, 2008. 730 с.
2. Економіка зарубіжних країн: Підручник / А. Філіпенко, В. Вергун, І. Бураківський та ін. К., 1996.
3. Економічна енциклопедія: В 3 т. К., 2001–2002.
4. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – XX ст.: Навчальний посібник / Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін.; За ред. Ю.А.Горбаня. К.: Знання, 2007. 439 с.
5. Крип'якевич І. Всесвітня історія: В 3 кн. К., 1995.
6. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. Вид. 6-те, доп. К.: Атака, 2009. 624 с.
7. Міжнародні економічні відносини: Історія міжнародних відносин: Підручник / За ред. А. Філіпенка. К., 1992.
8. Трохимчик С.В., Федунь О.В. Політична географія світу: Навч. посіб. К.: Знання, 2007. 422 с.
9. Баран З., Качараба С., Сіромський Р., Чума Б. Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV - початок XIX ст.). За редакцією З.А.Баран. Київ: Знання, 2015.
10. Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин 1640–1914 рр.: Навчально-методичний посібник. Одеса, 2005.
11. Гончар Б.М., Городня Н.Д. Нова історія країн Європи та США. 1870-1918 роки :

підручник / Б.М.Гончар, Н.Д.Городня. К., Видавничополіграфічний центр «Київський університет», 2008. 413 с.

Додаткові:

12. Бодров В. Г. Трансформація економічних систем: концепції, моделі, механізми регулювання та управління. К., 2002.
13. Гаврилюк О., Румянцев А. Економічна інтеграція в сучасному світі. К., 1991.
14. Карпинський І. Нові індустріальні країни. Хто вони? К., 1990.
15. Крижанівський О. Історія Стародавнього Сходу. К., 1996.
16. Ададуrow В. Історія Франції. Королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII ст.). Львів, 2002.
17. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм. XV– XVIII ст. У 3-х т. / Перекл. з фр. Київ, 1995–1997.
18. Бродель Ф. Средиземное море и средиземноморский мир в эпоху Филиппа II: В 3 ч. / Пер. с фр. Москва, 2002–2003.
19. Відкритість. Суспільство. Влада. Від Нантського едикту до падіння комунізму / Авт.-упоряд. Е. Ле Руа Ладюрі / Пер. з фр. Київ, 2008.
20. Войтович Л., Целуйко О. Правлячі династії Європи. Біла Церква, 2008.
21. Вулф Л. Винайдення Східної Європи. Мапа цивілізації у свідомості епохи Просвітництва / Перекл. з англ. Київ, 2009.
22. Гончар Б.М., Козицький М.Ю., Мордінцев В.М., Слюсаренко А.Г. Всесвітня історія. Навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене і доповнене. К., 2002.
23. Дейвіс Н. Європа: Історія/ Пер з англ. К.: Основи, 2000. 190 с.
24. Денисенко В. Проблеми раціоналізму та ірраціоналізму в політичних теоріях Нового часу європейської історії. Львів, 1997.
25. Джеджора О. Історія європейської цивілізації. Ч. 1: До кінця XVIII ст. Львів, 1999.
26. Джеймс П., Мартин Дж. Все возможные миры. История географических идей / Пер. с англ. Москва, 1988.
25. Законодательство Английской революции 1640–1660 гг. / Сост. Н. Дмитриевский. Москва, 1973.
26. Історія світової культури. Культурні регіони: Навчальний посібник / Під. ред. Л. Т. Левчук. Київ, 1997.
27. Історія світової культури. Навчальний посібник / В. Шейко, О. Гаврюшенко, О. Кравченко. Київ, 2006.
28. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: Навчальний посібник. Вид. 2-ге / Ю. Павленко. Київ, 1999.
29. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – початку XXI століть: навч. посіб / За ред. Ю. Горбаня. Київ, 2012.
30. Історія художньої культури. Західна Європа. XVII–XVIII ст.: Підручник / В. М. Шейко та ін. Харків, 2001.
31. История дипломатии в 5-ти томах, Т. 3. М., 1959-1979.
32. Кеймен Г. Испания: дорога к империи / Пер. с англ. Москва, 2007.
33. Кожокин Е. Государство и народ. От Фронды до Великой Французской революции. Москва, 1988.
34. Лавровский В. М. Сборник документов по истории Английской буржуазной революции XVII в. Москва, 1973.
35. Ліхнякевич І. Історія Німеччини: від початків до сьогодення: навчальний посібник. Львів, 2010.
36. Лосев І. Історія і теорія світової культури: Європейський контекст: Навч. Посібник. Київ, 1995.
37. Лукашенко А. І. Есхатологічні очікування та їх вплив на формування суспільства

сучасного типу: Європа, другий осьовий час (XV–XVII ст.). Київ, 2012.

38. Мак-Грат А. Інтелектуальні витoki європейської Реформації / Перекл. з англ. Київ, 2008. 193 с.
39. Мак-Ніл В. Піднесення Заходу. Історія людської спільноти / Пер. з англ. Київ, 2011.
40. Нова історія країн Західної Європи й Північної Америки. XVII – 60-ті рр. XIX століття: підручник / Б.М.Гончар, О.П.Машевський, Н.С.Папенко та ін.; за ред. Б.М.Гончара. К.: Видавничо-поліграфічний центр Київський університет», 2013.
41. Нова історія: Навч. посіб. для студ. істор. ф-тів пед. ін-тів / За ред. М. Ю. Овчаренка. К.: Вища шк., 1979. Ч. 2: 1871–1917. 478 с.
42. 86. Орлова Т. Історія сучасного світу: XV–XXI ст.: Навч. посіб. Київ, 2008.
43. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. К., 1999.
44. Сборник документов по истории нового времени. Буржуазные революции XVII–XVIII вв. / Сост. Н. А. Никитина. Москва, 1990.
45. Сборник документов по истории нового времени стран Европы и Америки (1640–1870) / Сост. Е. Е. Юровская. Москва, 1990.
46. Сокирська В.В. Нова історія країн Європи та Америки. У 2-х частинах. Частина I. Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. 408 с.
47. Сокирська В.В. Нова історія країн Європи та Америки. У 2-х частинах. Частина II. Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. 338 с.
48. Фримен К., Лука Ф. Як час спливає: від епохи промислових революцій до інформаційної революції / Перекл. з англ. Київ, 2008.
49. Хижняк І. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648–1918): Підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2009.